

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. Ł. i M. C.

przeciwko E. R. i Ł. R.

o zmianę treści służebności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 maja 2021 r.,

zażalenia powodów na postanowienie Sądu Okręgowego w R.

z dnia 14 lipca 2020 r., sygn. akt V Ca (...) V WSC (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego przed
Sądem Najwyższym w orzeczeniu kończącym postępowanie
w sprawie.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w R. odrzucił na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. skargę kasacyjną powodów od wyroku Sądu Rejonowego w S. w sprawie o zmianę treści służebności, wskazując, że sprawę tego typu zalicza się do kategorii spraw majątkowych i skarga kasacyjna, zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. jest niedopuszczalna w sprawach, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest

niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych a wskazana przez powodów stanowi kwotę 2000 zł.

W zażaleniu powodowie zarzucili naruszenie art. 398 ⁶ § 2 w zw. z 394¹ § 1 k.p.c. wskutek rażącego naruszenia art. 201 § 1 i 2 w zw. ze 130 § 1 zd. 2 k.p.c. i wniesli o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania względnie o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pozwie powódka wniosła o zmianę treści służebności gruntowej w postaci drogi koniecznej i wskazała, że jest właścicielem nieruchomości władnącej. Z treści pozwu wynika, że przyczyną wniosku było to, że w przebiegu drogi położona jest linia gazowa uniemożliwiająca jej utwardzenie a nadto teren służebności jest podmokły i istnieje konieczność wykopania rowu odwadniającego.

Rozważając, w jakim trybie powinna być rozpoznana sprawa o zmianę przebiegu służebności drogi koniecznej na żądanie strony będącej właścicielem nieruchomości władnącej, Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 lipca 2007 r., III CZP 70/07 (OSNC 2008 r., nr 9, poz. 100) orzekł, że sprawa o zmianę treści lub sposobu wykonywania służebności drogi koniecznej, wszczęta przez właściciela nieruchomości władnącej, jest rozpoznawana w trybie postępowania nieprocesowego. Wskazał, że już po ustanowieniu służebności może dojść do takiej zmiany stosunków, która zwłaszcza na ważną potrzebę gospodarczą uzasadnia zmianę treści lub sposobu wykonywania służebności, a interes gospodarczy uzasadniający taką zmianę może leżeć zarówno po stronie właściciela nieruchomości obciążonej, jak i po stronie nieruchomości władnącej. Roszczenie o zmianę treści lub sposobu wykonywania służebności zostało przyznane w art. 291 k.c. tylko właścicielowi nieruchomości obciążonej. Ponieważ z art. 145 k.c. wynika, że drogę konieczną ustanawia się wtedy gdy nieruchomość władnąca nie ma odpowiedniego dostępu do drogi publicznej lub należących do niej budynków gospodarczych, a więc ustanowienie takiej drogi staje się uzasadnione również wtedy, gdy dostęp wprawdzie istnieje ale, nie jest odpowiedni. W takim przypadku powstaje sytuacja wypełniająca hipotezę art. 145 § 1 k.c., co uzasadnia wystąpienie przez właściciela nieruchomości władnącej z wnioskiem o ustanowienie nowej drogi

koniecznej, zapewniającej odpowiednie połączenie z drogą publiczną. Taka sprawa, choć w sensie materialnym stanowi sprawę o zmianę treści lub sposobu wykonywania drogi koniecznej, jest w istocie sprawą o ustanowienie służebności i podlega przepisom postępowania nieprocesowego.

Zgodnie z art. 201 § 1 k.p.c. przewodniczący bada, w jakim trybie sprawa powinna być rozpoznana oraz czy podlega rozpoznaniu według przepisów odrębnych i wydaje odpowiednie zarządzenia, a zgodnie z § 2 tego przepisu jeżeli sprawę wszczęto lub prowadzono w trybie niewłaściwym, sąd rozpoznaje ją w trybie właściwym lub przekaże sądowi właściwemu do rozpoznania w takim trybie.

W niniejszej sprawie powinno zatem dojść do zbadania, w jakim trybie sprawa powinna się toczyć, a w razie wątpliwości powódka powinna zostać wezwana przez przewodniczącego do wyjaśnienia w trybie art. 130 § 1 k.p.c., czy podtrzymuje żądanie o rozpoznanie sprawy w trybie procesowym na podstawie art. 291 k.c., skoro skierowała do sądu pozew, czy opiera żądanie na treści art. 145 k.c. Obowiązek badania, czy sprawa toczy się w trybie właściwym spoczywa również na sędzie rozpoznającym sprawę. Nie chodzi tu, jak wskazuje Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, o „nadinterpretację pisma procesowego zatytułowanego wyraźnie i jednoznacznie jako pozew o zmianę treści służebności”, lecz o zbadanie jakie postępowanie jest właściwe dla żądania zgłoszonego przez stronę. Z żądania ewidentnie wynikało, że powódka jest właścicielem nieruchomości władnącej i wskazała okoliczności, które uzasadniają zmianę przebiegu drogi koniecznej w celu uzyskania odpowiedniego dostępu.

Prowadzenie sprawy w trybie niewłaściwym nie może wywierać dla strony skutków negatywnych procesowo, a takim skutkiem jest pozbawienie prawa do zaskarżenia wyroku Sądu drugiej instancji skargą kasacyjną, która w razie rozpoznania sprawy w trybie właściwym przysługiwałaby zgodnie z art. 519¹ § 1 k.p.c.

Z tych względów orzeczono na podstawie art. art. 398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

